

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

KOMUNIKAT PRASOWY nr 76/21

Luksemburg, 12 maja 2021 r.

Wyrok w sprawie C-505/19
WS/Bundesrepublik Deutschland

Zasada zakazująca kumulacji ścigania może stać na przeszkodzie zatrzymaniu osoby, której dotyczy czerwona nota Interpolu, w strefie Schengen i w Unii Europejskiej

Ma to miejsce w przypadku, gdy właściwe organy wiedzą o prawomocnym orzeczeniu sądowym, wydanym w państwie będącym stroną układu z Schengen lub w państwie członkowskim, stwierdzającym stosowanie tej zasady

W 2012 r. Międzynarodowa Organizacja Policji Kryminalnej (Interpol) opublikowała, na wniosek Stanów Zjednoczonych i na podstawie nakazu aresztowania wydanego przez organy tego państwa, czerwoną notę dotyczącą WS, będącego obywatelem Niemiec, w celu jego ewentualnej ekstradycji. Gdy osoba, której dotyczy taka nota, zostaje zlokalizowana na terytorium państwa członkowskiego Interpolu, zasadniczo powinno ono tymczasowo zatrzymać tę osobę lub ograniczyć jej przemieszczanie się.

Jednak jeszcze przed opublikowaniem tej czerwonej noty przeciwko WS zostało wszczęte w Niemczech dochodzenie o te same – według sądu krajowego – czyny, co czyny leżące u podstaw czerwonej noty. Postępowanie to zostało prawomocnie umorzone w 2010 r., po zapłaceniu przez WS określonej kwoty, w ramach szczególnego postępowania ugodowego przewidzianego w niemieckim prawie karnym. W związku z tym Bundeskriminalamt (federalne biuro policji kryminalnej, Niemcy) poinformowało Interpol, że jego zdaniem, ze względu na to wcześniejsze postępowanie, zastosowanie ma zasada *ne bis in idem*. Zasada ta, wyrażona zarówno w art. 54 konwencji wykonawczej do układu z Schengen¹, jak i w art. 50 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”), zabrania w szczególności, by osoba, której proces zakończył się prawomocnym wyrokiem, była ponownie ścigana za to samo przestępstwo.

W 2017 r. WS złożył do Verwaltungsgericht Wiesbaden (sądu administracyjnego w Wiesbaden, Niemcy) skargę przeciwko Niemcom, wnosząc o nakazanie temu państwu podjęcia wszelkich niezbędnych działań zmierzających do usunięcia czerwonej noty. W tej kwestii, oprócz naruszenia zasady *ne bis in idem*, WS powołał się na naruszenie jego prawa do swobodnego przemieszczania się, gwarantowanego w art. 21 TFUE, ponieważ nie mógł udać się do państwa będącego stroną układu z Schengen lub do państwa członkowskiego, nie ryzykując zatrzymania. Podnosił również, że z powodu tych naruszeń przetwarzanie jego danych osobowych zawartych w czerwonej nodzie jest sprzeczne z dyrektywą 2016/680, dotyczącą ochrony danych osobowych w sprawach karnych².

W tym właśnie kontekście Verwaltungsgericht Wiesbaden zwrócił się do Trybunału z pytaniem o stosowanie zasady *ne bis in idem*, a dokładniej – o możliwość tymczasowego zatrzymania

¹ Konwencja wykonawcza do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 roku między rządami państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach, podpisana w Schengen (Luksemburg) w dniu 19 czerwca 1990 r., która weszła w życie w dniu 26 marca 1995 r. (Dz.U. 2000, L 239, s. 19, zwana dalej „KWUS”).

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW (Dz.U. 2016, L 119, s. 89).

osoby, której dotyczy czerwona nota w sytuacji takiej, jak przez niego rozpatrywana. Ponadto, w razie możliwości stosowania tej zasady, sąd ten chciałby ustalić, jaki jest wpływ na przetwarzanie przez państwa członkowskie danych osobowych zawartych w takiej notcie.

Wyrokiem wielkiej izby Trybunał orzekł, że art. 54 KWUS w związku z art. 50 Karty, jak również art. 21 ust. 1 TFUE w związku z art. 50 Karty należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie tymczasowemu zatrzymaniu przez organy państwa będącego stroną układu z Schengen lub organy państwa członkowskiego osoby, której dotyczy czerwona nota opublikowana przez Interpol na wniosek państwa trzeciego, chyba że w prawomocnym orzeczeniu sądowym wydanym w państwie będącym stroną tego układu lub państwie członkowskim stwierdzono, że proces tej osoby zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku, odpowiednio w państwie będącym stroną tego układu lub w państwie członkowskim, za te same czyny, na których opiera się ta czerwona nota. Trybunał orzekł również, że przepisy dyrektywy 2016/680 w związku z art. 54 KWUS i z art. 50 Karty należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie przetwarzaniu danych osobowych zawartych w czerwonej notcie wydanej przez Interpol, dopóki nie zostanie wykazane, poprzez takie orzeczenie sądowe, że w odniesieniu do czynów, na których opiera się ta nota, ma zastosowanie zasada *ne bis in idem*, pod warunkiem że takie przetwarzanie spełnia wymogi ustanowione w tej dyrektywie.

Ocena Trybunału

Tytułem wstępu Trybunał przypomniał, że zasada *ne bis in idem* może mieć zastosowanie w sytuacji takiej, jak tutaj rozpatrywana, to jest w kontekście, w którym zostało wydane postanowienie umarzające prawomocnie postępowanie karne po wykonaniu przez zainteresowanego określonych obowiązków, jak zapłata określonej kwoty pieniężnej ustalonej przez prokuraturę.

Dokonawszy tego uściślenia, Trybunał orzekł, w pierwszej kolejności, że art. 54 KWUS, art. 50 Karty, jak również art. 21 ust. 1 TFUE nie stoją na przeszkodzie tymczasowemu zatrzymaniu osoby, której dotyczy czerwona nota Interpolu, dopóki nie zostanie wykazane, że proces tej osoby zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku, w państwie będącym stroną układu z Schengen lub w państwie członkowskim, za te same czyny, na których opiera się ta czerwona nota, a zatem ma zastosowanie zasada *ne bis in idem*.

W tej kwestii Trybunał wskazał, że w sytuacji gdy możliwość stosowania zasady *ne bis in idem* pozostaje niepewna, tymczasowe zatrzymanie może stanowić etap niezbędny do dokonania koniecznych ustaleń z jednoczesnym uniknięciem ryzyka, że dana osoba zbiegnie. Środek ten jest wówczas usprawiedliwiony prawnie uzasadnionym celem polegającym na uniknięciu bezkarności tej osoby. Gdy stosowanie zasady *ne bis in idem* jest natomiast stwierdzone poprzez prawomocne orzeczenie sądowe, zarówno wzajemne zaufanie istniejące między państwami będącymi stronami Układu z Schengen, jak i prawo do swobodnego przemieszczania się stoją na przeszkodzie takiemu tymczasowemu zatrzymaniu lub utrzymaniu takiego zatrzymania. Trybunał uściślił, że państwa będące stronami Układu z Schengen i państwa członkowskie powinny zapewnić dostępność środków prawnych umożliwiających zainteresowanym osobom uzyskanie takiego orzeczenia. Wskazał on również, że jeżeli tymczasowe zatrzymanie jest niezgodne z prawem Unii z powodu zastosowania zasady *ne bis in idem*, państwo członkowskie Interpolu nie uchyłoby zobowiązaniom ciążącym na nim jako na członku tej organizacji, powstrzymując się od dokonania takiego zatrzymania.

W drugiej kolejności, jeżeli chodzi o pytanie dotyczące danych osobowych zawartych w czerwonej notcie Interpolu, Trybunał wskazał, że operacja wykonywana na tych danych, taka jak ich utrwalanie w bazach osób poszukiwanych państwa członkowskiego, stanowi „przetwarzanie” objęte zakresem dyrektywy 2016/680³. Ponadto stwierdził on, po pierwsze, że przetwarzanie to zmierza do osiągnięcia prawnie uzasadnionego celu, oraz, po drugie, że nie można uznać go za niezgodne z prawem wyłącznie na tej podstawie, że do czynów, na których opiera się czerwona

³ Zob. art. 2 ust. 1 i art. 3 pkt 2 dyrektywy 2016/680.

nota, mogłaby znaleźć zastosowanie zasada *ne bis in idem*⁴. Wspomniane przetwarzanie przez organy państwa członkowskiego może okazać się niezbędne właśnie w celu sprawdzenia, czy zasada ta ma zastosowanie.

W tych okolicznościach Trybunał orzekł również, że dyrektywa 2016/680 w związku z art. 54 KWUS i z art. 50 Karty nie stoi na przeszkodzie przetwarzaniu danych osobowych zawartych w czerwonej nocie, dopóki prawomocne orzeczenie sądowe nie wykaże, że w danej sprawie znajduje zastosowanie zasada *ne bis in idem*. Takie przetwarzanie musi jednak spełniać wymogi ustanowione w tej dyrektywie. W tym kontekście musi ono być w szczególności niezbędne do wykonania zadania realizowanego przez właściwy organ krajowy w celach zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych lub wykonywania kar.⁵

Jeżeli natomiast zasada *ne bis in idem* znajduje zastosowanie, to utrwalenie w bazach osób poszukiwanych państw członkowskich danych osobowych zawartych w czerwonej nocie Interpolu nie jest już niezbędne, jako że dana osoba nie może być już w państwach członkowskich ścigana za czyny objęte wspomnianą notą, a w konsekwencji nie może być już zatrzymana ze względu na te same czyny. Wynika stąd, że zainteresowana osoba powinna móc zażądać usunięcia swoich danych. Jeżeli jednak to utrwalenie zostaje utrzymane, powinna mu towarzyszyć wzmianka, że osoba ta nie może już być ścigana za te same czyny w państwie członkowskim lub w umawiającym się państwie ze względu na zasadę *ne bis in idem*.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

⁴ Zobacz art. 4 ust. 1 lit. b) i art. 8 ust. 1 dyrektywy 2016/680.

⁵ Zobacz art. 1 ust. 1 i art. 8 ust. 1 dyrektywy 2016/680.